

Pályázati beszámoló

Restaurátor-műhely fejlesztése és műtárgykörnyezet javítása a Ferenczy Múzeumi Centrumban

2024 tavaszán, a szentendrei MűvészetMalomban nyílt „Veszélyes csillagzat alatt” című tárlaton mutattuk be az 1945 és 1948 között működő, a huszadik századi magyar művészettörténetben jelentős szerepet betöltő és a későbbi generációkra is hatással levő Európai Iskola nevű művészcsoporthoz tartozó munkásságát, új szempontok, kutatási eredmények segítségével. A kiállítás előkészítése 2 évig tartott, művészettörténeti kutatásokkal és restaurálási munkákkal együtt. Több mint 230 műtárgyat állítottunk ki, részben múzeumunk saját anyagából, nagy részben pedig más - hazai és külföldi - múzeumok, magángyűjtők műveiből. Hosszadalmas, precíz előkészítést igényelt a beérkező, kölcsönzött műtárgyak fogadása, állapot felmérése, egyes esetekben restaurálása is.

Restaurátor műhelyünk felszerelésének hiányosságai megmutatkoztak e munkák során, ezért pályáztunk különböző fotótechnikai vizsgálatokhoz szükséges eszközök beszerzésére, hogy ezek segítségével minél több információt, adatot kaphassunk a vizsgált műtárgyakról.

A vizsgálatokhoz szükséges különböző fény- áteresztő szűrők és egyéb fényforrások. (reflektorok, UV fénycsövek) beszerzésével átfogóbb, pontosabb képet kaphattunk a restaurálásra kerülő műtárgyakról.

A 2025-s év Barcsay Jenő festőművész születésének 125. évfordulója jegyében telt. Gyűjteményünkben 230 műtárgyat (grafikát, festményt, alugrafikát) őrzünk a művésztől. Múzeumunk két szentendrei helyszínen rendezett kiállítást a Mester tiszteletére, valamint aktív résztvevői voltunk a Magyar Képzőművészeti Egyetem „Barcsay 125” című kiállításának is. A kiállításra kerülő műtárgyak restaurálási folyamatainak tervezésében nagy segítséget nyújtottak a pályázati támogatással beszerzett eszközökkel végzett vizsgálatok. Ezen vizsgálatok roncsolás-mentesek, és a szemrevételezés után a vizsgálatok első fázisának is tekinthetők. Megfelelő kiértékeléssel – az állapot rögzítése mellett – nagyon sok értékes információt adhatnak számunkra az adott tárgyról.

Segítette a károsodások okainak feltárását, így könnyebben meghatározhatók a műtárgyon alkalmazható restaurálási folyamatok.

A restaurálás megkezdése előtt a műtárgyakat különböző fotótechnika vizsgálatoknak, vethetjük alá. Ezen vizsgálatok roncsolás-mentesek, a szemrevételezés után a vizsgálatok első fázisának is tekinthetők. Megfelelő kiértékeléssel – az állapot rögzítése mellett – nagyon sok értékes információt adhatnak számunkra az adott tárgyról. Segíti a károsodások okainak feltárását, amelynek során könnyebben meghatározhatók a műtárgyon alkalmazható restaurálási folyamatok.

A vizsgálatokat kiegészítik egymást, valamint a szerves pigmentek meghatározásának lehetőségeit illetően is segítséget jelentenek.

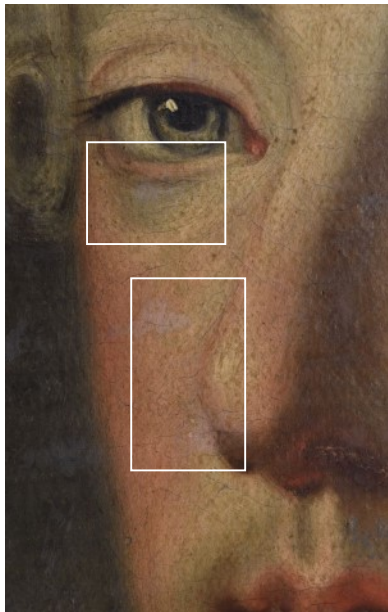
A vizsgálatokhoz szükség volt egy megfelelő **fényképezőgépre**, különböző **fény- áteresztő szűrőkre** és egyéb fényforrásokra. (**reflektorok, UV fénycsövek**)

A totálfelvételek mellett a részletfelvételek (makro) is a tárgy jelenlegi állapotát bemutatva, pl. a festékrétegek színét, azok anyagkárosodásának jellegzetességeit, ezen belül a festékrétegek, bevonatok állapotának megismerését (pl. elbarnult lakkok, kipergett, feltáskásodott festék, elváltozott színrétegek, öregedési vagy száradási, korai repedésháló stb.) segíti.

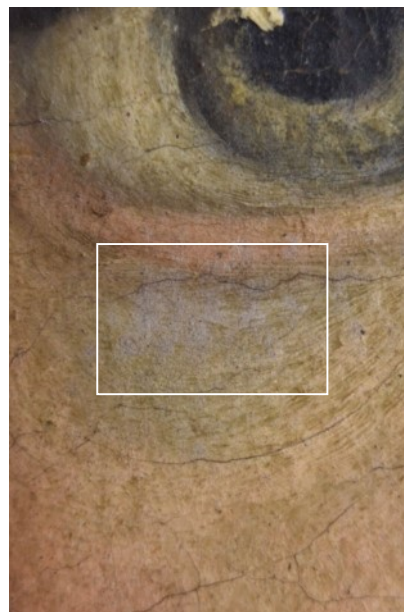

Ismeretlen festő: II József portréja

A festékrétegek felülete is sok információval szolgál, például egy jó minőségű makro felvételen az átfestések gyakran szinte rétegszerűen jelennek meg. Felfedezhetünk festéstechnikai hibákat, melyek összefügghetnek a pigment használattal is.

Átfestések: normál felvétel

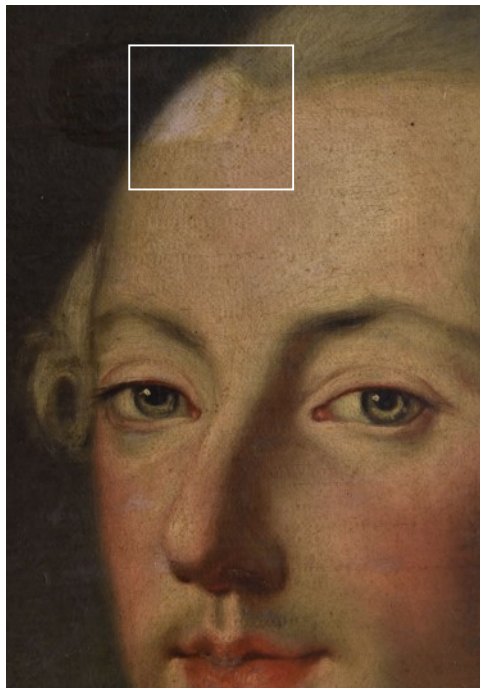
makro felvétel

A nagyszemcsés pigmentek szabad szemmel is láthatóan szemcsézettek, érdes felületűek, mint például az azurit, a smalte, az auripigment.

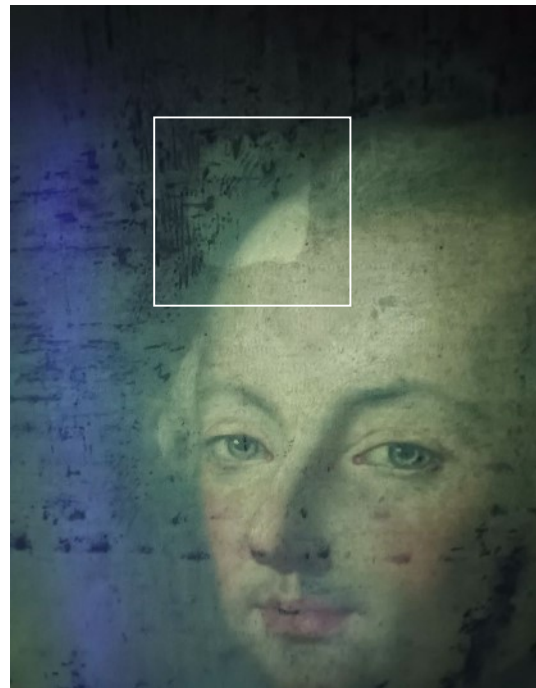
Egy-egy tipikus repedésháló is sokszor árulkodhat arról, milyen pigmentet használtak, pl. ólomfehér vagy verdigris (réz-rezinát).

Az UV-lumineszcens felvételeken jól látható a kékes/zöldes lumineszcenciával megjelenő lakkreteg egyenetlensége, hiánya. A gyanták, lakkok, olajok a bennük végbemenő oxidációs folyamatok miatt, az idő előrehaladtával egyre erőteljesebben lumineszkálnak. Ezzel a felvételi technikával problémás helyeket határozhatunk meg, a lakkreteg állapotáról kaphatunk információkat: pl.: a lakkreteget már elkezdték megbontani vagy eltávolítani, vagy a korábbi beavatkozások során a kép „felfrissítése” céljából csak a számukra fontosabb részeket távolították el a besötétedett lakkreteget.

A beavatkozások számát is láthatjuk, így tudjuk, hogy hányszor javíthatták, restaurálhatták a képet (ezek a javítások világosan jelennek meg, a régebbiek pedig sötéten)

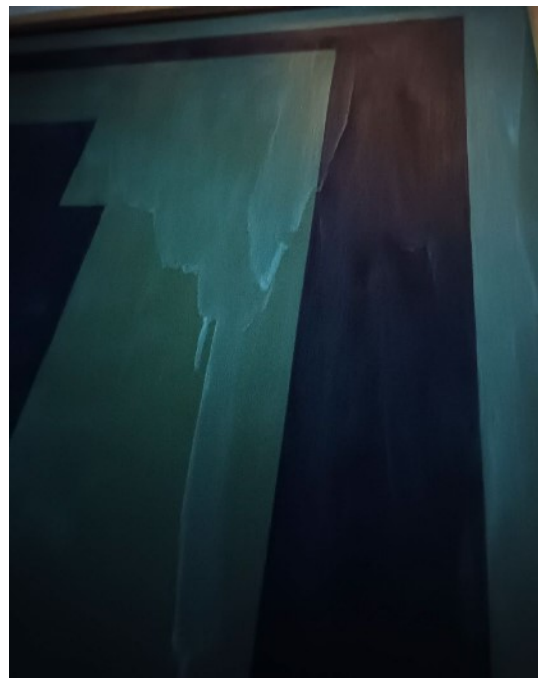
Normál felvétel

UV-Lumineszcens felvétel

Barcsay Jenő: Kubikusok (részlet)

Barcsay Jenő: Szürke-fehér (részlet)

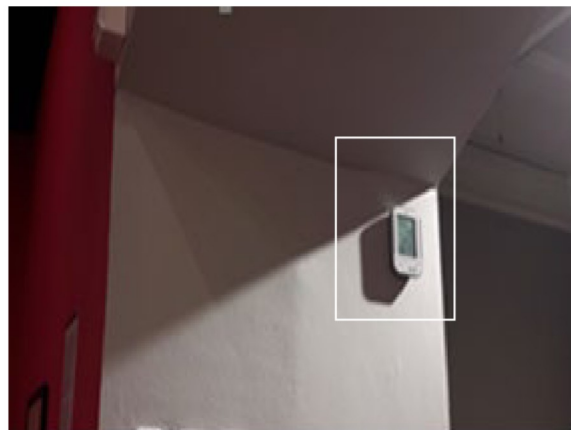
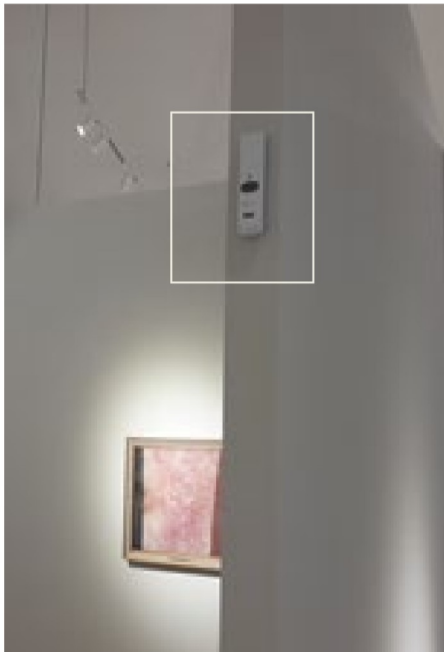
UV-Lumineszcens felvételek

Az infravörös felvételeken jól kirajzolódnak a részletek, például a nehezen értelmezhető fák és növények. A módszer alkalmas még egyes széntartalmú alárajzok kimutatására is, mert a sugárzás behatol a festékréteg alsó rétegeibe, és ott a sötétebb alárajzok elnyelik, a világos alapozóról pedig visszaverődik a sugárzás.

Az egyes munkákról, a műtárgyak fotótechnikai anyagvizsgálatáról nagy mennyiségű felvétel készül, ezek biztonságos tárolásához volt szükségünk egy **külső adattárolóra**.

A korábbi, NKA támogatásból beszerzett **TFA KlimaLogg pára- és hőmérsékletmérő, adatgyűjtős** műszerekkel szerzett jó tapasztalatok alapján szereztünk be újabb készülékeket, hogy több, kisebb kiállítóhelyeinket is el tudjuk látni ezekkel az eszközökkel, így folyamatosan kaphatunk adatokat egy-egy épületen belül a hőmérséklet és páratartalom változásáról. Ezek alapján a fűtés szabályozásával és páramentesítők segítségével közel optimális körülményeket tudunk biztosítani a műtárgyak környezetében.

A nyári hónapokban egyre gyakrabban előforduló extrém magas hőmérséklet miatt, régi építésű, szigetetlen épületben lévő restaurátor műhelyünk vegyszer-raktárában tárolt anyagaink veszélynek, kiszáradásnak, gyorsabb párolgásnak voltak kitéve, ezért vásároltuk a vegyszerek tárolására alkalmas **hűtőszekrényt**.

A pályázati forrásból beszerzett **kisebb, jó minőségű eszközök, szerszámok, restaurálási anyagok** is nagyban segítették munkánk hatékonyságát, köszönjük a támogatást!

Szentendre, 2025. október 20.

Lukács Katalin
restaurátor osztályvezető
Ferenczy Múzeumi Centrum

A szakmai beszámolóhoz link: <https://femuz.hu/kozerdeku-adatok/>